

TEATRO COLÓN, BUENOS AIRES

METROPOLITAN OPERA HOUSE, NEW YORK

ROYAL OPERA HOUSE, LONDRA

TEATRO ALLA SCALA, MILANO

BOLSHOIY TEATR, MOSCOVA

STAATSOBER UNTER DEN LINDEN, BERLIN

PALAIS GARNIER, PARIS

SYDNEY OPERA HOUSE

STAATSOBER, VIENNA

TEATRO LA FENICE, VENEZIA

Jurnalist, realizator de emisiuni radio și TV, autor, traducător, prezentator al unor evenimente de anvergură, Marius Constantinescu este de ani buni o prezență constantă a vieții culturale românești. Recenziile sale literare sau opiniile despre spectacolele muzicale sunt extrem de gustate, iar interviurile cu personalități de primă mărime, precum Luciano Pavarotti, Salman Rushdie, Andrei Șerban, Virginia Zeani, Antonio Pappano, Amos Oz, Hélène Grimaud, Ion Marin, Jordi Savall, Viorica Cortez au devenit repere pentru publicul branșat la pulsul culturii. Nu întâmplător, emisiunile sale – *Marile picturi ale lumii, V... de la vizual, Jurnal Cultural, Profil. Poveste. Personaj, #IntrareLiberă, Ediție limitată* – sunt locuri de întâlnire pentru acest public, întotdeauna dornic să fie provocat intelectual. Din 2005, Marius Constantinescu și-a legat numele de Festivalul Internațional „George Enescu“, ca prezentator al concertelor și realizator al unor interviuri în exclusivitate pentru România cu cei mai importanți artiști invitați. Activitatea sa în televiziune a fost recompensată cu trei premii ale Asociației Profesioniștilor de Televiziune din România (A.P.T.R.). Marius Constantinescu este autorul a mai multe volume, scrise cu erudiție și cu haz, în care călătorește printre amintiri, aduce la lumină povești, redescoperă gusturi și arome de acum sau de demult: *Cortez* (2013), *Press Pass. Interviuri și pagini de jurnal de la Festivalul Internațional George Enescu, edițiile 2011 și 2013* (2015), *Rosé* (2017), *Café gourmand* (2022).

O ÎȚI PLACE
OPERA?

Redactor: Iustina Croitoru
Tehnoredactor: Andreea Dobreci
Corector: Andreea Niță

Tipărit la Bookart Printing

© HUMANITAS, 2025

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Constantinescu, Marius

Îți place opera? / Marius Constantinescu;

il. de Ana Alfianu. – București: Humanitas, 2025

ISBN 978-973-50-8896-5

I. Alfianu, Ana (il.)

78

Sursă imagini: Wikimedia Commons

Credite foto: p. 20 Beatriz Schiller / Contributor / The Chronicle Collection / Getty Images; p. 28 Johan Elbers / Contributor / The Chronicle Collection / Getty Images; p. 37 Patrick Riviere / Staff / Getty Images Entertainment / Getty Images; p. 48 Boris Horvat / AFP / Getty Images; p. 58 Robbie Jack / Contributor / Corbis Entertainment / Getty Images; p. 83 Jack Mitchell / Archive Photos / Getty Images; p. 95 Pierre Perrin / Contributor / Sygma / Getty Images; p. 107 Evening Standard / Stringer / Hulton Archive / Getty Images; p. 108 John Pineda / Contributor / Hulton Archive / Getty Images; p. 119 Ira Nowinski / Contributor / Corbis Historical / Getty Images
Fotografiile de la paginile 50, 61, 73, 96 sunt din arhiva autorului.

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin email: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723.684.194

MARIUS CONSTANTINESCU

O ÎȚI PLACE PERA?

Ilustrații de Ana Alfianu

CUPRINS

INTRODUCERE	7
NUNTA LUI FIGARO.....	13
WOLFGANG AMADEUS MOZART	
BĂRBIERUL DIN SEVILLA.....	21
GIOACHINO ROSSINI	
LAKMÉ.....	31
LÉO DELIBES	
CARMEN.....	41
GEORGES BIZET	
POVESTIRILE LUI HOFFMANN	53
JACQUES OFFENBACH	

LA TRAVIATA..... 63
GIUSEPPE VERDI

AIDA 75
GIUSEPPE VERDI

BOEMA 85
GIACOMO PUCCINI

TURANDOT..... 97
GIACOMO PUCCINI

TRISTAN ȘI ISOLDA..... 109
RICHARD WAGNER

INTRODUCERE

Ce este opera? Un spectacol în care oamenii cântă în loc să vorbească. Nu cred să existe vreo explicație mai simplă și mai elocventă. Teatru pe muzică. Aș fi tentat să spun „muzică clasică“, dar mă tem că aș complica inutil definiția, pentru că:

1. Ce e clasic, de fapt?
2. Există și opere rock, opere hip-hop, opere *fusion*, drept care o lăsăm așa. Deocamdată.

În funcție de cui îi adresezi aceeași întrebare, s-ar putea să primești răspunsuri care merg de la extaz la nepăsare

sau chiar dușmănie. Ți se va spune că opera este „cea mai complexă formă de spectacol“, dar și cea mai „complicată“. Că e pasiune, dependență, emoție pură, că e iubire extremă, că e cultură înaltă, că e elitistă, că e greu de înțeles, că e exagerată, caraghioasă, demodată, depășită, ridicolă, zgomotoasă, patetică, nu greu, ci chiar imposibil de înțeles, antipatică, nesuferită, odioasă. Știi ceva? Pentru fiecare răspuns, există cel puțin un argument, așadar n-o să mă auzi spunând că opera e eminamente sublimă și că toți cei care n-o iubesc sunt niște încuiați. Nici pe departe. Opera este sublimă, atunci când nu este ridicolă, patetică și depășită, ceea ce i se poate întâmpla oricând. Asta o face teribil de vulnerabilă. Nici n-ar fi avut cum să fie altfel, pentru că e o specie atât de hachițoasă. Nici teatru, nici concert, nici balet, nici film, nici poezie, ci câte ceva din toate, ca un fluture cu aripi prea mari, ce-i îngreunează zborul, și care trebuie să facă un efort și mai mare pentru a-și ridica trupul în aer. Dar și când reușește, când ajunge să fâlfâie înalt din aripile acelea încărcate de culori, e un spectacol total!

Bun, să lăsăm fluturile – fiindcă simt că-ți dai ochii peste cap, pe bună dreptate – și să ne întoarcem la operă. La ce este și, mai ales, de ce e atât de ușor să ratăm îndrăgostirea de ea. M-am dat de gol: eu cred în îndrăgostirea de operă. Pe cât posibil, instantanee, năvalnică, furtunoasă, cu fluturi în stomac (notă: trebuia să revin la imaginea fluturelui, să o justific un pic – din trucurile redactării unui text). Cred că uneori opera are această capacitate de a te lua pe sus și de a te face să uiți o bună parte dintre motivele pentru care ai exilat-o în sertarul cu vechituri și bizarerii: o poveste, o montare, o voce care

te-a dat pe spate sau, cel mai probabil, materia care îi stimulează toate părțile. Muzica. Uite o altă imagine: te poți gândi la operă ca la un organism extrem de sofisticat, un corp omenesc pus în mișcare, de la celulă până la ansamblul sistemelor, de muzică. Pa, pa, fluture! Ai trăit cât trăiesc fluturii de obicei.

„Dar mie nu-mi place muzica de operă!“, vei spune. „Oamenii de pe scenă cântă într-o limbă pe care n-o înțeleg, joacă personaje cu care n-au nicio legătură: sunt bătrâni când ar trebui să fie tineri, unii nici nu arată ca niște actori de la Hollywood, se ceartă, se iubesc și mor lălăind, fac gesturi emfactice, în costume demodate, în decoruri de pe vremuri și – cum să-ți spun? – cântă, da? Cântă încontinuu. Muzică clasică.“ Hai să facem vânt cu vântului „clasic“! Cântă și atât. Și Beyoncé cântă operă uneori, și nu cred că ai spune despre ea că are vreo treabă cu muzica clasică.

Dar da, ai dreptate. Toate argumentele tale sunt valabile și sunt exact cele care îi țin pe mulți departe de operă. E greu să te îndrăgostești de cineva atunci când distanța dintre voi face aproape imposibil să vă distingeți trăsăturile. Cu toate acestea, eu o țin pe a mea: dacă îți iei inima-n dinți și te sinchisești mai puțin de toate contraargumentele, sunt șanse mari ca opera să devină una dintre cele mai durabile povești de dragoste din viața ta. Uite, eu iubesc opera de când am văzut prima dată *Boema* de Puccini. Și astăzi, când mă întreabă cineva care e cel mai potrivit titlu cu care să încerce marea opere cu degetul, îi propun *Boema* sau *Madama Butterfly*. Dacă nu te-am pierdut de cititor până acum, mai stai puțin cu mine, mai întoarce câteva pagini și-ți voi explica pe îndelete

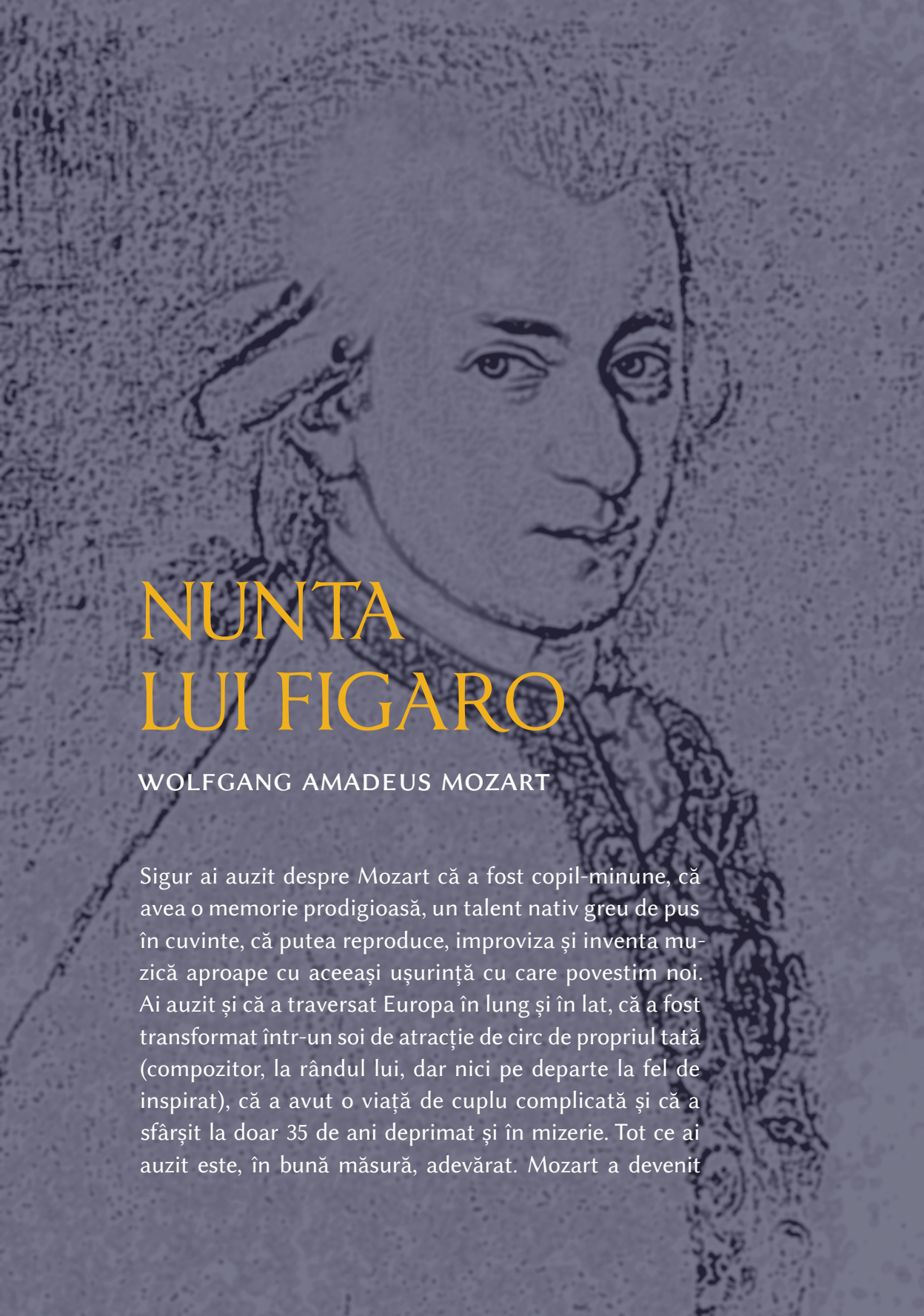
de ce cred asta. Pe de altă parte, nu e obligatoriu ca opera să-ți cadă cu tronc datorită unui spectacol văzut. Poate că-ți place „*Nessun dorma*” cu vocea lui Luciano Pavarotti, pe care ai auzit-o la Jocurile Olimpice, la *Daredevil* sau în reclamele la ciocolata Cadbury. Poate că ai văzut filmul *Pretty Woman* și te-ai întrebat ce a emoționat-o pe Julia Roberts atât de tare. Poate că ai ascultat piesa *Barcelona*, a lui Freddie Mercury, care, să recunoaștem, nu ar fi la fel fără cascadele de sunet somptuos ale sopranei Montserrat Caballé. Oricare ar fi declicul, la operă se poate ajunge pe mai multe drumuri. Important este să urmezi măcar unul, dacă îți dai seama că te interesează, și să te imunizezi la prejudecăți și zeflemele. Opera, e adevărat, le cam favorizează, iar a recunoaște că îți place în mijlocul unui grup care o persiflează cu fiecare ocazie nu e chiar cel mai ușor lucru.

De ce ți-ar plăcea opera? Pentru că muzica (de orice natură) stabilește o conexiune dovedită cu sistemul nostru limbic (hai, râzi, fă mișto, și eu aș face, și am de trei ori vârsta ta!). Simpaticul ăsta este responsabil cu procesarea emoțiilor și controlul amintirilor. Muzica îți face pielea de găină, ceea ce, în realitatea medicală, echivalează cu eliberarea unor cantități considerabile de dopamină, un neurotransmițător grație căruia simțim plăcere, emoție bună, ba chiar extaz. Acum gândește-te că istoria muzicii de operă este aceeași cu istoria celor mai importanți, dăruți, influenți compozitori ai lumii. Pentru ei, a compune opere însemna cea mai onorantă formă de expresie a talentului lor. Ca să facem dintr-o explicație lungă una scurtă: opera înseamnă, adesea, cea mai valoroasă muzică scrisă de cei mai mari compozitori. Sigur, mulți au imaginat muzici la fel de minunate pentru

orchestre, pentru ansambluri mai mici, chiar și pentru instrumente solo. Opera însă vine în plus cu cel mai sensibil și inclasabil instrument dintre toate – vocea omească. Prezența ei, legătura atât de organică și subtilă cu ființa noastră, face ca muzica de operă să fie o culme greu, aproape imposibil, de depășit.

Pe lângă voce, opera îți aduce spectacolul, drama, istoria derulată pe o scenă, sub ochii tăi. OK, poate că uneori ai parte de cântăreți care nu sunt cei mai buni actori – doamne care nu aduc neapărat cu Julieta sau cu Desdemona, în costume de când bunica – sau de regii plecticoase. Dar și când se aliniază planetele, iar interpreții au instinct teatral, sunt credibili în pielea personajelor, au de partea lor producții imaginative, zgândăritoare, inteligente... știi cum e? E fabulos! E memorabil! E aproape perfect! E dătător de viață nouă și pentru tine, dar și pentru operă!

Ți-am spus mai devreme că uneori părinți, prieteni sau chiar copii mă întreabă la ce operă i-aș sfătui să meargă pentru prima dată. Într-o carte avem mai mult timp decât într-o conversație, așa că, în loc de un răspuns, vin cu zece. Zece opere alese teribil de subiectiv, despre care cred însă că au acel mix de muzică, poveste, seducție, anecdotă și inexplicabil (doar în aparență) pentru a funcționa drept generator de *coup de foudre*. Și pentru că paginile unei cărți legitimează curajul (și al tău, cititor, și al meu, autor), te previn că îți voi vorbi despre aceste zece opere așa cum le-am perceput, le-am ascultat, le-am ținut minte și în final le-am iubit eu. Fără considerente muzicologice, fără cronologii stufoase, fără vorbele și gândurile altora. De acord? Încercăm? Îmi dai voie să-ți povestesc?

A detailed portrait of Wolfgang Amadeus Mozart, showing him from the chest up. He has light-colored hair, a high forehead, and is wearing a dark coat with a white cravat. The background is a textured, light blue-grey.

NUNTA LUI FIGARO

WOLFGANG AMADEUS MOZART

Sigur ai auzit despre Mozart că a fost copil-minune, că avea o memorie prodigioasă, un talent nativ greu de pus în cuvinte, că putea reproduce, improviza și inventa muzică aproape cu aceeași ușurință cu care povestim noi. Ai auzit și că a traversat Europa în lung și în lat, că a fost transformat într-un soi de atracție de circ de propriul tată (compozitor, la rândul lui, dar nici pe departe la fel de inspirat), că a avut o viață de cuplu complicată și că a sfârșit la doar 35 de ani deprimat și în mizerie. Tot ce ai auzit este, în bună măsură, adevărat. Mozart a devenit